UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct. Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

vers. 32.

urn:nbn:de:hbz:466:1-82999

Visual Library

Miror noſtros ſectarios iſta non legere, aut ſi legãt non erubeſcere. Quid porro certius eſt, quam opus eſſe miſſionis vel mediatæ, vel immediatæ auctoritate, & documentis? Docemur hoc Ierem. 23. Ezech. 13. Ioan. 10. Rom. 10. Hebr. 5. Qui Apoſtolus eſt, legatus eſt, à mittente auctoritatem mutuatur. At vero vniuerſa hæreticorum colluuies à malo, non à Deo venit, ex morum corruptelis, tanquam putridis Eccleſiæ membris enaſcens. Si enim à Deo mittuntur, ſigna vocationis adducant. Nemo abſque regio diplomate credit legatis. Si in rebus ciuilibus teſtimonia legationis exiguntur, magnæ temeritatis eſt, in cauſa ſalutis ſuſcipere nouatores, nullo Apoſtolatus accepto argumento. Moſes Exodi 4. Chriſtus toto Euangelio ſignis & virtutibus inſtruitur, vt illis credatur, quorum tamen vita probabatur. Nos illis quos nulla ſigna cõmendat, quos vita infamat, credemus? Tertullianus l. de præſcriptionibus aduerſ. hæret. c. 30. merito ſigna exigit, ab iis, qui aliud docent, quam traditum eſt, vt ſe probent nouos Apoſtolos eſſe. Prædicatio vero admitti non debet, niſi poſtquam de vocatione conſtiterit, qui enim illa mentitur, etiam doctrinam ſuſpectam reddit. Vt qui ſe legatum fingit, poſtulata quoq; principis ſui commentitia proferat neceſſe eſt.

§. 3. A Deo fuiſſe baptiſmum Ioannis, non tamẽ Chriſti baptiſmo parem docet Tertull. l. de baptiſmo ca. 10. *Baptiſmus.* p. 462. *Baptiſmus ab Ioanne denunciatus iam tunc habuit quæſtionem, ab ipſo quidem Domino propoſitam Phariſæis, cœleſtis ne is baptiſmus eſſet, an vero terrenus? De quo illi non valuerunt conſtanter reſpondere, vtpote non intelligentes, quia nec credentes. Nos porro quantula fide ſumus, tantulo & intellectu poſſumus æſtimare, diuinum quidem eum baptiſmum fuiſſe, mandato tamen non & poteſtate, quod & Ioannem à Domino miſſum legimus in hoc munus, cæterum humanum conditione. Nihil enim cœleſte præſtabat, ſed cœleſtibus præminiſtrabat, pœnitentiæ ſcilicet prapoſitus, quæ eſt in hominis poteſtate.*

VERSVS 28.

Quid autem vobis videtur? Homo quidam habebat duos filios, & accendens ad primum, dixit: Fili, vade hodie, operare in vinea mea.

QVÆSTIO I.

Quo pertinet ſimilitudo duorum filiorum?

§. 1. PAternum imperium primo filius reſpuit proteruè, deinde pœnitentia ductus vadit, & in vinea laborat. alter verbo promittit, re ipſa non præſtat. Alter reus eſt contumacis reſponſi, quod tamen maturè correxit, dum opere verba damnauit. Alter & inobedientiæ, & fraudis reus eſt, in qua perſeuerauit. Publicani & meretrices audita Dei lege, exerta voce, & factis recuſarunt parere. Sed peruicaciam pœnitentes poſuêre, & ex vaſis contumeliæ, facti ſunt vaſa in honorem. Phariſæi ſe legem obſeruaturos non modò pollicebantur, ſed etiam id ſe facere gloriabantur, verum vitiis ſuis meretrices & publicanos æquabant, & quia ſe iuſtos eſſe confidebant, pœnitentiam non agebant.

Expoſitio parabolæ.

In Græco textu nonnulla eſt, ſed non magni momenti, varietas. καὶ προσελθὼν τῷ ἑτέρῳ. alius habet τῷ δευτέρῳ *ſecundo.* Prior lectio eſt in Latino, & Syro. In filii reſponſo etiam libri variant: Quidam habent, ἐγὼ κύριε; alii ναὶ κύριε; alii ὑπάγω κύριε. Prior lectio vera eſt, ex idiotiſmo Hebræo, vbi vſitatum eſt reſponderi maioribus à minori. הנני *Hinneni*, ecce ego, ita Ioſephus Iacobo parenti, Samuel Heli ſacerdoti. Chriſtus vero Phariſæos ſimulatione pietatis interna crimina obtegentes, non modò accuſat, ſed cõram populo demonſtrat, publicanis & meretricibus deteriores eſſe. Vt omnem illis auctoritatem, qua ad opprimendum Euangelium abutebantur, detraheret. Hoc enim erat furentibus, & ad cædem intentis gladium ſubducere.

§. 2. Rudem excludit hoc loco calumniam Zvinglius in orthodoxos. *Similes Phariſæis eſſe* ait Catholicos, *quod iuſtitiam operibus mereri ſe dicant.*

Reſpondeo. Nulli vnquam homini veniſſe hoc in mẽtem, nullo in libro Catholici vllius inueniri, quod nobis Zvinglius imponit. Omnium ſententia eſt, iuſtificationem, hoc eſt, mutationem à ſtatu peccati ad iuſtitiam non eſſe ex operibus, à Dei gratia, à Chriſti merito eſt. Nulla eam opera merentur. Pœnitentiam requirit Deus, nec ſine illa iuſtificat, & eam requiri docet Papa. Itaq; nullus impurus ſuo opere iuſtificatur, nullus ſiue impurus, ſiue purus alium iuſtificat ſuo opere. Anathema ſi quis alterius impuri, vel etiam puriſſimi opere ſe iuſtificari dicit. Sacramentorum tamen diuinorum vim efficientiamq; à ſanctitate miniſtri dependere negamus. Itaque baptiſmus etiam ab impuro homine datus, validus, efficax, purus eſt. Non igitur Catholici, ſed duo genera hominum deſcribũtur, quorum primum aperte impium eſt, & proteruum, nec quicquam laudabile habet, quam aliquam in ſcelere ingenuitatem. eius tamen furor breuis eſt; nam mox damnato propoſito ad frugem reuertũtur. Alterum tectum, verſutum, callidum, quod virtutis ſimulatione non modo deterius eſt, ſed malorum ſuorũ ignoratione pene incurabile. Ita interpretatur Origenes. Chryſoſtomus priore Iudæos altero Ethnicos indicari exiſtimat. *Rurſus per parabolas loquitur, ac eos reprehendit, tum ingratitudinem eorum, tum reprobatarum gentium obedientiam occultius ſignificans: hoc enim bini filij deſignant: quod & in gentibus, & in Iudæis factum eſt. Gentes enim cum non promiſerint obedientiam, quippe qui nec legem audierint, re ipſa obtemperarunt: Iudæi vero quamuis promiſerunt omnia ſe quæ Deus dixerat facturos, opere tamen neglexerunt. Ideo ergo ne credant legem ſibi prodeſſe per eam condemnandos eſſe magis oſtendit. Sic & Paulus, non auditores inquit iuſti ſunt apud Deum, ſed factores legis iuſtificabuntur. Propterea ab ipſis elicit ſententiam, vt à ſe ipſis condemnati conticeſcant: quod & ſequenti parabola vineæ conficit, quod vt facilius peragat, in aliam perſonam crimen tranſtulit. Nam & quoniam noluerunt è directo fateri per parabolam, quam non intelligentes, ſimpliciter ac recte ſententiam protulerunt, occultius eos ad quod volebat protraxit.*

VERSVS 32.

Venit enim Ioannes ad vos in via iuſtitiæ, & non credidiſtis ei: publicani autem & meretrices præcedent vos in regnum Dei.

QVÆSTIO I.

Quomodo venit Ioannes in viâ iuſtitiæ?

§. 1. SYrus vocat viam דכאנותא *decinútha rectitudinis*, habitu, victu, doctrina, iuſtitiæ præco erat. Eam iuſtitiam Phariſæi agnouerant, & tota probarat Iudæa, non tamen Phariſæi crediderunt. Ita Chryſoſt. ἦλθεν Ἰωάννης, φησί, πρὸς ὑμᾶς, οὐ πρὸς ἐκείνους. καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης. οὐδὲ γὰρ τοῦτο ἔχετε ἐγκαλεῖν. ὅτι ἠμελημένος τις ἦν καὶ οὐδὲν ὠφελῶν. ἀλλὰ καὶ ὁ βίος ἀνεπίληπτος, καὶ ἡ πρόνοια πολλή. καὶ οὐ προσέχετε αὐτῷ. καὶ μετὰ τοῦτο, καὶ ἕτερον ἔγκλημα. ὅτι τελῶναι προσέσχον. καὶ μετὰ τοῦτο πάλιν ἄλλο ὅτι οὐδὲ μετ' ἐκείνους ὑμεῖς. ἔδει μὲν γὰρ καὶ πρὸ αὐτῶν. τὸ δὲ μηδὲ μετὰ τούτους πάσης συγγνώμης ἐστερημένον ἦν, καὶ ἄφατος ἦν, κἀκείνων ἔπαινος, καὶ τούτων κατη-

κατὰ χρεία. πρὸς ὑμᾶς ἦλθε, καὶ οὐ προσέσχετε. οὐκ ἦλθε πρὸς ἐκείνους, καὶ ἐδέξαντο, καὶ οὐδὲ ἐκείνους ἔχετε διδασκάλους. *Venit Ioannes non ad illos, ſed ad vos, inquit, & venit in via iuſtitiæ: nullo enim iure poteſtis eum criminari, nec dicere vnquam audebitis, negligentem illum aut inutilem fuiſſe. Nā & vita eius irreprehenſibilis fuit, & prouidentia ſingularis, & tamen non attendiſtis ei. Illud etiam aliud crimen veſtrum eſt, quia publicani ei attenderunt. Et rurſus aliud, quia cum debuiſſetis, vel ante publicanos credidiſſe, vos nec poſt illos quidem voluiſtis. Quod ſicut omni vos venia priuat, & accuſationem veſtram amplificat, ſic eximia illorum laus eſt: Venit enim Ioannes ad vos: & non recepiſtis: non venit ad illos & receperunt. Nec tamen exemplo eorum inducti eſtis.* Cum ergo nihil in illo inueniretur, quod vel liuor carpere poſſet, non deſtiterunt tamen calumniari: dixerunt enim: *Dæmonium habet.*

§. 2. Chryſoſtomus egregiè fiduciarios noſtros cōfundit, qui impios dum manent impij iuſtos eſſe nugantur. Aliter ille, & veritas. οὐκ ἄρα χάριτος μόνης τὸ εἰσελθεῖν πόρνας, ἀλλὰ καὶ δικαιοσύνης. οὐ γὰρ μένουσαι πόρναι εἰσῆλθον, ἀλλ᾽ ὑπακούσασαι, καὶ πιστεύσασαι, καὶ καθαρθεῖσαι, καὶ μεταβαλλόμεναι, οὕτως εἰσῆλθον. *Nec ergo gratiæ ſolum eſt, quod meretrices introeant, verum etiam iuſtitiæ. Non enim permanent meretrices poſtquam intrarunt, ſed obedientia & fide purgata, ac commutata intrauerunt.* Sic multi hodieq; pœnitentiæ contemptores in profundum dilabūtur, in peius ſemper mutati. Notabile & plane Heroicæ exemplū pœnitentiæ ex Chryſoſtomo huc adſcribam. *An non audiſtis, quomodo illa meretrix quæ omnes impudicitia ſuperauit, vniuerſos rurſus continentia & virtute, à tergo reliquit: non dico illam, de quâ in Euangelio ſcribitur, ſed hanc, quæ noſtrâ memoriâ ex Phœnice omniū ciuitatū antiquiſſima fuit. Hæc n. pueris nobis apud nos erat, & cum prima in theatro eſſet, nomen eius vbiq; ferebatur: non in vrbe noſtra ſolummodo, ſed ad Cilicas vſque & ad Cappadocas. Hæc multorum patrimonia exhauſit, hæc multos parentum orbos tenebat, hæc maleficis quoq; vti artibus dicebatur, quaſi non eleganti corporis formâ ſolum, verum etiam magicis cantibus & herbis retia tenderet: hæc reginæ quoque fratrem attraxit: tantæ cupidinis tyrannide pollebat: ſed ſubito neſcio quare, imo vero certiſſime ſcio: voluntate namq; commutata & Dei gratia hoc modo impetrata, omnia illa ſpreuit & calcauit: ita diaboli officina proiecta, facile ad cœlum aſcendit: & quamuis nihil erat ea petulantius dum in ſcena verſaretur, poſtea tamen continētiæ magnitudine multas antecelluit. Cilicium. n. induta per totam reliquam vitam hoc ſe pacto exercebat, huius gratia & præfectus à ſcenicis perturbatus armatos milites miſit, qui non potuerunt eam rapere, nec à numero virginum, quæ ipſam receperunt, abducere. Hæc cùm ineffabili Sacramento communicaſſet, & condigne ſuſcepta gratia vixiſſet: vniuerſis per gratiam maculis deterſis, naturæ demum conceſſit.*

§. 3. At vero quomodo Ioannes in via iuſtitiæ venit, non eadem venit Dominus, quā anteambulò ſignauit? An minus iuſta doctrina Chriſti, quam Ioannis? Hoc tenendum eſt, eandem fuiſſe doctrinā Chriſti, & Ioannis in via iuſtitiæ vtrumq; veniſſe, & aſtræā exulantem terræ reduxiſſe. Hoc Ioanni tamen Chriſtum præcipuè tribuiſſe, quod omnia quæ in Ioanne cernebantur iuſtitiæ & ſanctitatis plena erant, ſupra humanum modum, adeo vt Chriſtum illū putarent. Hanc illi externā iuſtitiam in precio habebant, itaque ad mores illorum accommodatè Chriſtus loquitur, & obſtinationem eorum detegit, quod ne illi quidē, qui omnes, quas ipſi iuſtitias arbitrabantur, modo excellente & inimitabili, tenebat. Chriſtus vero viam illam non tenuit, ſed cōmuni vitæ conſuluit, ſoli virtuti intentus, cœtera in adiaphoris habuit, ne lex toti mundo promulganda vllam haberet, præter eam quę virtutis diſciplinâ continetur, difficultatem.

§. 4. Illa verba. *Vos autem non credidiſtis ei,* Caluinus ad Deum refert, quod Deo non crederent. At textus indicat, de illo Chriſtū loqui qui venit ad eos in via iuſtitiæ, cui credere proinde oportebat, cui meretrices & publicani crediderunt. Sequitur quidem inde, nec Deo credidiſſe, per os Ioannis loquenti, ſed ideo Deo non crediderunt, quia nec Ioanni credebant. Credere hoc loco non fiduciam ſpecialem, ſed aſſenſum ſignificat, meretrices enim & publicani vera crediderunt, quæ Ioannes prædicauit, ideoque pœnitentiam habuerunt & regnū cœlorū ingreſſæ, in peccato perſeuerantibus Phariſęis. De veterū interpretatione dubium nullum eſt. δείκνυσι δὲ inquit Chryſoſtomus, ὅτι τοῦτο μάλιστά ἐστιν ἀκοῦσαι τοῦ νόμου θεοῦ, τῷ ἰωάννῃ πιστεῦσαι, *oſtendit hoc maxime eſſe obedire legi, Ioanni credere.* *credendū erat.*

VERSVS 33. & ſequentes.

Aliam parabolam audite: Homo erat paterfamilias, qui plantauit vineam, & ſepem circumdedit ei, & fodit in ea torcular, & ædificauit turrim, & locauit eam agricolis, & peregre profectus eſt. Cum autem tempus fructuum appropinquaſſet, miſit ſeruos ſuos ad agricolas, vt acciperent fructus eius. Et agricolæ apprehenſis ſeruis eius alium cæciderunt, aliam occiderunt, alium vero lapidauerunt.

QVÆSTIO I.

Quæ vineæ ſimilitudo?

§. 1. PRimo quid vineæ ſuæ præſtiterit plantator edocet, vt eſt Iſaiæ 5. 1. Vineam plantauit, cùm populum ex Ægypto educens in Palæſtina collocauit: agricolis vineam florentem, & omnibus rebus inſtructiſſimam dedit. Iſa. 60. 21.

Sepem circumdedit φραγμὸν vocat Græcus. Syrus סיגא maceriam vocat. Sæpimentum eſt ſingularis cuſtodia, Dei præſentia, Angelorum cura, & miniſterium, quo Eccleſiam Iſraeliticam tuebatur, poſtea ſepem deſtruxit. Iſaiæ, 5. 5. Pſalm. 79. 13. *Optimè inſtructa vinea.*

Fodit etiam torcular, ſacrificia, ſacramenta, leges & cærimonias dedit. Græcus ληνὸν appellat, eſt vero locus ſub prælo, quo muſtum defluit. Turris tabernaculum eſt, deinde templum. Nonnulli ipſam metropolim Ieroſolymam, arcem regni dici malunt. Coloni, ſacerdotes, principes, doctores, iudices, reges: Horum enim munus erat ad cultum Dei gentem inſtruere, vitia perſequi, rempublicam ordinare, Deo fructum diſciplinæ reddere, verum inter primos ipſi à Domino deſciuerunt. His vineam elocauit, & peregre profectus eſt; vetus habet locauit, quod eſt ἐξέδοτο. Deinde miſit, vt acciperet fructus, Syrus *acciperet de fructibus*, non enim donauit, non vendidit.

Serui ſunt Angeli, Prophetæ, viri pij, qui miſſi ſunt, & de reddendis fructibus colonos admonuerunt. Excoluerunt & illi vineam, cum ordinarij agricolæ, ſocordia, perfidia, rapina, cœdibus, omnia perderent. Prophetarum non erat ordinaria & ſtabilis in Eccleſia adminiſtratio, ſed extra ordinem & ſubſidiaria, ad populi, Magiſtratuum, Sacerdotum mores corrigendos. Magna certè in ea Dei vide- *Serui.*